

Bruxelles, 29. studenoga 2022.
(OR. en)

15237/22

COPEN 421
COJUR 45
IPCR 110
JUSTCIV 165
RELEX 1622
CSDP/PSDC 834
JAI 1586

NAPOMENA

Od:	Predsjedništvo
Za:	Vijeće
Br. preth. dok.:	14878/22 + COR 1
Predmet:	Zaključci Vijeća o borbi protiv nekažnjavanja zločina počinjenih u vezi s ruskim agresivnim ratom protiv Ukrajine – odobrenje

Nakon što je predsjedništvo podnijelo navedeni nacrt zaključaka Vijeća, Radna skupina raspravljala je o tekstu na sastancima 30. rujna i 26. listopada 2022.

Odbor stalnih predstavnika 23. studenoga 2022. potvrdio je da je postignut dogovor o tekstu kako je naveden u Prilogu ovoj napomeni. Ujedno je odlučio podnijeti predmet Vijeću kako bi moglo odobriti zaključke te se složio da bi tekst nakon tog odobrenja trebalo objaviti u Službenom listu.

S obzirom na navedeno Vijeće se poziva da:

- odobri zaključke kako su navedeni u Prilogu ovoj napomeni.

[- tekst o kojem je Coreper postigao dogovor -]

Zaključci Vijeća o borbi protiv nekažnjavanja zločina počinjenih u vezi s ruskim agresivnim ratom protiv Ukrajine

I. Uvod

Neposredno nakon početka oružanog napada Europsko vijeće 24. veljače 2022. najoštrije je osudilo ničim izazvan i neopravdan agresivni rat Rusije protiv Ukrajine, koji predstavlja teško kršenje međunarodnog prava i načelâ Povelje UN-a te dovodi do ranjavanja velikog broja civila i gubitka brojnih života.

Trideset devet država stranaka Rimskog statuta Međunarodnog kaznenog suda („Rimski statut”), a među njima i sve države članice Europske unije, uputilo je 1. i 2. ožujka 2022. Međunarodnom kaznenom sudu (MKS) zahtjev da tužitelj Međunarodnog kaznenog suda istraži stanje u Ukrajini. Tužitelj Međunarodnog kaznenog suda 2. ožujka 2022. objavio je da je pokrenuo istragu o stanju u Ukrajini na temelju zahtjeva koje je primio. Nakon toga još su četiri države stranke uputile isti zahtjev Međunarodnom kaznenom sudu u vezi sa stanjem u Ukrajini, čime je ukupan broj država stranaka koje su to učinile porastao na 43.

Europsko vijeće u svojim je zaključcima od 24. i 25. ožujka 2022. navelo da „Rusija usmjerava napade na civilno stanovništvo i cilja civilne objekte, uključujući bolnice, zdravstvene ustanove, škole i skloništa. Ti ratni zločini moraju odmah prestati. Odgovorne osobe i njihovi pomagači snosit će posljedice u skladu s međunarodnim pravom.”

U svojim zaključcima od 30. i 31. svibnja 2022. Europsko vijeće pozvalo je Rusiju da odmah zaustavi svoje neselektivne napade na civile i civilnu infrastrukturu. Navelo je da su „zločini ruskih snaga i prouzročena patnja i uništenje neizrecivi”. Europsko vijeće također je navelo da pohvaljuje sve one koji pomažu u prikupljanju dokaza i istraživanju ratnih zločina i drugih najtežih kaznenih djela te da u tom pogledu podupire intenzivan rad tužitelja Međunarodnog kaznenog suda. Također je pozdravilo rad ukrajinske glavne tužiteljice, kojem Europska unija i njezine države članice pružaju financijsku potporu i potporu u pogledu izgradnje kapaciteta. Pozdravilo je osnivanje zajedničkog istražnog tima koji koordinira Eurojust, čija je uloga ojačana, i tekuću operativnu potporu koju pruža Europol.

U zaključcima od 23. i 24. lipnja 2022. Europsko vijeće istaknulo je da će „Rusija, Bjelarus i svi odgovorni za ratne zločine i druga najteža kaznena djela snositi posljedice za svoja djela u skladu s međunarodnim pravom”.

U zaključcima od 20. i 21. listopada 2022. Europsko vijeće navelo je: „Ratni zločini počinjeni protiv Ukrajinaca, za koje postoji sve više dokaza, i kontinuirano uništavanje civilne infrastrukture teško su kršenje međunarodnog prava. Europska unija ponovno ističe svoju čvrstu predanost tome da Rusija i svi počinitelji i supočinitelji odgovaraju za svoja djela te svoju snažnu potporu istragama tužitelja Međunarodnog kaznenog suda. Europsko vijeće uvažava napore Ukrajine da osigura snošenje odgovornosti, među ostalim za zločin agresije na Ukrajinu. Poziva Visokog predstavnika i Komisiju da istraže mogućnosti kako bi se zajamčilo snošenje pune odgovornosti za počinjena djela.”

Nadalje, u zaključcima od 20. i 21. listopada 2022. Europsko vijeće pozvalo je Komisiju da predstavi mogućnosti u skladu s pravom EU-a i međunarodnim pravom da se zamrznuta imovina upotrijebi u svrhu podupiranja obnove Ukrajine. Europsko vijeće u tom je kontekstu podsjetilo na svoje zaključke od 30. i 31. svibnja 2022. Obnova Ukrajine također bi koristila žrtvama zločina počinjenih u Ukrajini.

U Rimskom statutu Međunarodnog kaznenog suda („Rimski statut”) podsjeća se na to da „najozbiljnija kaznena djela koja se tiču međunarodne zajednice u cjelini ne smiju proći nekažnjeno” i da se mora osigurati učinkovit kazneni progon počinitelja „poduzimanjem mjera na nacionalnoj razini i jačanjem međunarodne suradnje”.

U skladu s međunarodnim pravom¹ glavnu odgovornost za istragu i kazneni progon osoba odgovornih za najteža međunarodna kaznena djela, kako je navedeno u članku 5. Rimskog statuta, imaju države.

U Odluci Vijeća 2011/168/ZVSP² podsjeća se na to da su teška kaznena djela pod nadležnošću MKS-a važno pitanje za međunarodnu zajednicu kao cjelinu te za Uniju i osobito za njezine države članice, te potvrđuje da su one odlučne zaustaviti nekažnjavanje počinitelja tih kaznenih djela poduzimanjem inicijativa ili mjera kako bi se osigurala provedba načela komplementarnosti na nacionalnoj razini i poboljšanjem međunarodne suradnje kako bi se osigurao njihov kazneni progon.

Europska unija i njezine države članice trebale bi hitno poduzeti sve potrebne mjere kako bi osigurale da se osobe koje počine najteža međunarodna kaznena djela u Ukrajini istraže, kazneno gone i smatraju odgovornima na sudu.

Europsko vijeće već je pozdravilo odluku tužitelja Međunarodnog kaznenog suda o pokretanju istrage. Nadležna tijela različitih država članica također su pokrenula istrage najtežih međunarodnih kaznenih djela navodno počinjenih u Ukrajini.

¹ Vidjeti Rimski statut Međunarodnog kaznenog suda, Konvenciju o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida iz 1948.; četiri Ženevske konvencije iz 1949. i njihova tri dopunska protokola; Hašku konvenciju iz 1954. i njezin Drugi dopunski protokol; Međunarodnu konvenciju o suzbijanju i kažnjavanju zločina apartheida iz 1976.; Konvenciju protiv mučenja i drugih oblika okrutnog, neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja iz 1984.; Međunarodnu konvenciju o zaštiti svih osoba od prisilnog nestanka iz 2006.

² Odluka Vijeća 2011/168/ZVSP od 21. ožujka 2011. o Međunarodnom kaznenom sudu i o stavljanju izvan snage Zajedničkog stajališta 2003/444/ZVSP (SL L 76, 22.3.2011., str. 56.).

Kako bi se osigurale uspješne istrage i kazneni progon najtežih međunarodnih kaznenih djela, potrebna je pojačana suradnja i koordinacija među svim nadležnim tijelima na međunarodnoj i nacionalnoj razini, osobito u području prikupljanja, pohrane i osiguravanja dokaza koji će poslije biti upotrebljivi na sudu.

Eurojust i Europol ključni su akteri u području slobode, sigurnosti i pravde. Obje te agencije imaju stručno znanje i iskustvo za potporu istragama i kaznenom progonu prekograničnih kaznenih djela, uključujući najteža međunarodna kaznena djela i s njima povezana kaznena djela, te su spremne, u okviru svojih mandata, doprinijeti učinkovitoj razmjeni prikupljenih dokaza. Eurojust i Europol koordiniraju svoje uloge i aktivnosti radi pružanja potpore istragama najtežih međunarodnih kaznenih djela.

Uredba (EU) 2022/838 Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Uredbe (EU) 2018/1727 u pogledu čuvanja, analize i pohrane u Eurojustu dokaza u vezi s genocidom, zločinima protiv čovječnosti, ratnim zločinima i povezanim kaznenim djelima donesena je 30. svibnja 2022.³

Zajednički istražni tim osnovan je 25. ožujka 2022. s pomoću Eurojusta s ciljem koordinacije istraga svih zločina koje je Rusija počinila tijekom rata protiv Ukrajine. Zajednički istražni tim nastoji poboljšati pravosudnu suradnju među nadležnim tijelima uključenima u istragu i kazneni progon najtežih međunarodnih kaznenih djela na nacionalnoj i međunarodnoj razini. Zajednički istražni tim prvotno se sastojao od ukrajinskih, litavskih i poljskih pravosudnih tijela, a kasnije su mu se pridružila pravosudna tijela iz Estonije, Latvije, Slovačke i Rumunjske. Ured tužitelja Međunarodnog kaznenog suda najavio je 25. travnja 2022. svoje sudjelovanje u tom zajedničkom istražnom timu.

Kako bi se olakšala analiza informacija o mogućim dokazima o najtežim međunarodnim kaznenim djelima, Europol je uspostavio namjenski analitički projekt o najtežim međunarodnim kaznenim djelima.

³ (SL L 148, 31.5.2022., str. 1–5.).

Dužnu pozornost trebalo bi posvetiti i situaciji žrtava najtežih međunarodnih kaznenih djela, zbog kojih se pravda mora provesti.

Europska mreža kontaktnih točaka za istragu i kazneni progon genocida, zločina protiv čovječnosti i ratnih zločina („mreža protiv genocida”) ima važno stručno znanje u području najtežih međunarodnih kaznenih djela. Od velike je pomoći u olakšavanju razmjene informacija, znanja, iskustva i najboljih praksi među nacionalnim stručnjacima.⁴

Eurojust, mreža protiv genocida i ured tužitelja Međunarodnog kaznenog suda objavili su 21. rujna 2022. smjernice za organizacije civilnog društva naslovljene „Dokumentiranje međunarodnih zločina i kršenja ljudskih prava za potrebe kaznene odgovornosti”.

Na terenu u Ukrajini savjetodavna misija EU-a u Ukrajini (EUAM Ukraine) pruža potporu ukrajinskim vlastima. Mandat misije EUAM Ukraine izmijenjen je 13. travnja 2022.⁵ kako bi se strateškim savjetima i osposobljavanjem pružila potpora ukrajinskim tijelima uključenima u istragu i kazneni progon počinitelja međunarodnih kaznenih djela. Misija blisko surađuje s Međunarodnim kaznenim sudom u tom području i sudjeluje u aktivnostima savjetodavne skupine za najteže zločine.

S obzirom na navedeno Vijeće je usvojilo sljedeće zaključke:

⁴ Odluka Vijeća 2002/494/PUP od 13. lipnja 2002. o osnivanju Europske mreže kontaktnih točaka vezano za osobe odgovorne za genocid, zločine protiv čovječanstva i ratne zločine (SL L 167, 26.6.2002., str. 1.); Odluka Vijeća 2003/335/PUP od 8. svibnja 2003. o istrazi i progonu počinitelja genocida, zločina protiv čovječnosti i ratnih zločina (SL L 118, 14.5.2003., str. 12.).

⁵ Odluka Vijeća (ZVSP) 2022/638 od 13. travnja 2022. o izmjeni Odluke 2014/486/ZVSP o savjetodavnoj misiji Europske unije za reformu sektora civilne sigurnosti u Ukrajini (EUAM Ukraine) (SL L 117, 19.4.2022., str. 38–39.).

II. Vijeće poziva države članice da:

- a) donesu potrebne zakonodavne mjere kako bi:
 - i) u potpunosti provele definiciju najtežih međunarodnih kaznenih djela i načina odgovornosti iz Rimskog statuta;
 - ii) omogućile ostvarivanje opće nadležnosti ili drugih oblika nacionalne nadležnosti nad najtežim međunarodnim kaznenim djelima počinjenima u inozemstvu; te
 - iii) omogućile blisku pravosudnu suradnju s Međunarodnim kaznenim sudom i, u mjeri u kojoj je to dopušteno nacionalnim pravom, s drugim istražnim mehanizmima ili mehanizmima za utvrđivanje odgovornosti, kao što je Nezavisna međunarodna istražna komisija za Ukrajinu koju je osnovalo Vijeće UN-a za ljudska prava, među ostalim, prema potrebi, u okviru zajedničkog istražnog tima.
- b) podupiru Ured ukrajinskog glavnog tužitelja s ciljem poboljšanja sposobnosti Ukrajine za istragu i kazneni progon najtežih međunarodnih kaznenih djela u skladu s međunarodnim standardima.
- c) razmotre aktivno sudjelovanje u modelu rotacije kojim koordinira Međunarodni kazneni sud.
- d) jačaju pravosudnu suradnju među državama članicama i s Ukrajinom, ostalim trećim zemljama, kao i Međunarodnim kaznenim sudom, kako bi se osigurali uspješna istraga i kazneni progon najtežih međunarodnih kaznenih djela, među ostalim podupiranjem međunarodne inicijative za pregovore o multilateralnom ugovoru o uzajamnoj pravnoj pomoći i izručenju u domaćem kaznenom progonu najtežih zločina.

- e) olakšaju upotrebu zajedničkih istražnih timova između nadležnih tijela država članica i drugih dionika, kao što je Međunarodni kazneni sud, kako bi se poboljšala pravosudna suradnja u pojedinačnim slučajevima te uspješna istraga i kazneni progon najtežih međunarodnih kaznenih djela na nacionalnoj i međunarodnoj razini.
- f) surađuju sa savjetodavnom skupinom za najteže zločine i, prema potrebi, olakšavaju blisku koordinaciju između savjetodavne skupine za najteže zločine i zajedničkog istražnog tima osnovanog između Ukrajine i nekih država članica.
- g) jačaju suradnju s dionicima EU-a kao što su Eurojust, Europol, Europska pravosudna mreža, mreža protiv genocida, misija EUAM Ukraine i Mreža nacionalnih stručnjaka za zajedničke istražne timove („mreža zajedničkih istražnih timova”) kako bi se poboljšala uspješna istraga i kazneni progon najtežih međunarodnih kaznenih djela.
- h) dodatno ojačaju kapacitete misije EUAM Ukraine upućivanjem nacionalnih stručnjaka s relevantnim stručnim znanjem.
- i) nastave pružati odgovarajuću pravnu, operativnu i financijsku potporu za osnivanje i pravilno funkcioniranje specijaliziranih jedinica namijenjenih istragama i kaznenom progonu najtežih međunarodnih kaznenih djela na nacionalnoj razini u okviru tijela nadležnih za izvršavanje zakonodavstva, kazneni progon, uzajamnu pravnu pomoć i prikupljanje svjedočanstava žrtava, kao i, prema potrebi, u okviru imigracijskih službi.
- j) obavijeste nacionalna pravosudna tijela koja istražuju najteža međunarodna kaznena djela o nadležnostima koje su Eurojustu dodijeljene Uredbom (EU) 2022/838 te istaknu pomoć koju mogu pružiti Eurojust, u suradnji s mrežom protiv genocida, i Europol kako bi se brzo i učinkovito unakrsno provjerile informacije i otkrile moguće poveznice među predmetima koji se istražuju u različitim državama članicama.

- k) pojednostavne prikupljanje i razmjenu informacija među relevantnim tijelima i dionicima koji dolaze u kontakt sa žrtvama ratnih zločina, oslanjajući se na stručno znanje koje su posebno razvili Mreža za isključenje Agencije Europske unije za azil, Mreža za genocid i platforma EU-a za prava žrtava.
- l) namijene odgovarajuća sredstva za izgradnju kapaciteta i aktivnosti osposobljavanja za nacionalna tijela uključena u identifikaciju žrtava i svjedokâ najtežih međunarodnih kaznenih djela.
- m) surađuju s organizacijama civilnog društva, među ostalim putem platforme EU-a za prava žrtava, osobito kako bi se poboljšala razmjena informacija i informiranje žrtava i pogođenih zajednica.
- n) promiču, prema potrebi, suradnju s organizacijama civilnog društva u prikupljanju dokaza o najtežim međunarodnim kaznenim djelima te da, u mjeri u kojoj je to dopušteno, nacionalnim pravom olakšavaju prihvatljivost takvih dokaza na sudu.
- o) podižu svijest ukrajinske izbjegličke zajednice o mogućnosti davanja iskaza u državama članicama o najtežim međunarodnim kaznenim djelima kojih su možda bili žrtve i/ili svjedoci, uzimajući pritom u obzir njihov ranjiv položaj i potrebu za potporom.
- p) jačaju sudjelovanje, informiranje, potporu i zaštitu žrtava najtežih međunarodnih kaznenih djela u kaznenim postupcima, kako je predviđeno Direktivom 2012/29/EU o pravima žrtava, među ostalim razmjenom iskustava i najboljih praksi u vezi s potporom i zaštitom žrtava.

III. Vijeće poziva Komisiju da:

- a) nastavi blisko surađivati s predsjedništvom Vijeća, Europskom službom za vanjsko djelovanje, Glavnim tajništvom Vijeća i Međunarodnim kaznenim sudom kako bi se osigurala koordinacija aktivnosti Unije i, ako je to moguće, država članica kao potpora naporima u pogledu odgovornosti koje vodi Ured glavnog državnog odvjetnika Ukrajine.
- b) nastavi rad u okviru platforme za prava žrtava kako bi se podigla svijest o potrebi pružanja potpore i zaštite žrtvama najtežih međunarodnih kaznenih djela, u skladu s njihovim posebnim potrebama i Direktivom o pravima žrtava.
- c) pruža potporu specijaliziranom osposobljavanju i aktivnostima izgradnje kapaciteta za tijela kaznenog progona, pravosudna tijela i druga relevantna tijela, nadovezujući se na rad i stručno znanje postojećih subjekata kao što su Europska mreža za pravosudno osposobljavanje (EJTN), Agencija Europske unije za osposobljavanje u području izvršavanja zakonodavstva (CEPOL), misija EUAM Ukraine i postojeći programi osposobljavanja koje je razvila mreža protiv genocida.
- d) jača financijsku, logističku, tehničku i materijalnu potporu dostupnu državama članicama u njihovim nastojanjima da učinkovito istraže i prikupljaju dokaze o najtežim međunarodnim kaznenim djelima, među ostalim povećanjem sredstava za zajedničke istražne timove.
- e) promiče razmjenu najboljih praksi, znanja i stručnosti putem mreže protiv genocida, među ostalim programima razmjene i studijskim posjetima stručnjaka, te dodijeli odgovarajuća sredstva u tu svrhu.
- f) nastavi podupirati nacionalne i međunarodne istražne mehanizme i mehanizme prikupljanja dokaza, osobito u pogledu dokaza s bojišta.

IV. Vijeće poziva Eurojust da:

- a) nastavi poduzimati potrebne mjere za brzu provedbu Uredbe (EU) 2022/838 u cilju očuvanja, analize i pohrane dokaza o najtežim međunarodnim kaznenim djelima navedenima u toj uredbi u središnjem sustavu za pohranu.
- b) nastavi pružati materijale i smjernice za prikupljanje i prenošenje dokaza o najtežim međunarodnim kaznenim djelima.
- c) gdje je to moguće, dodatno poboljša suradnju s trećim zemljama s ciljem olakšavanja prikupljanja i razmjene dokaza o relevantnim najtežim međunarodnim kaznenim djelima, u skladu s primjenjivim pravnim okvirom.

V. Vijeće poziva Eurojust i Europol da:

- a) dodatno poboljšaju međusobnu suradnju na temelju komplementarnih uloga tih dviju agencija i njihovih operativnih sposobnosti u podupiranju istraga najtežih međunarodnih kaznenih djela te u skladu sa svojim mandatima, istodobno nastojeći izbjeći udvostručivanje napora kako bi se državama članicama mogla pružiti još bolja pomoć u istragama i kaznenom progonu najtežih međunarodnih kaznenih djela.
- b) obavješćuju Vijeće o trenutačnom stanju i budućim koracima u njihovoj suradnji u pogledu istrage i kaznenog progona najtežih međunarodnih kaznenih djela.

VI. Vijeće poziva Komisiju da:

- a) nastavi razvijati svoje stručno znanje u području najtežih međunarodnih kaznenih djela.
- b) nastavi olakšavati razmjenu informacija, znanja, iskustava i najboljih praksi među nacionalnim stručnjacima, u skladu sa svojim mandatom.

VII. Vijeće poziva misiju EUAM Ukraine da:

- a) nastavi razvijati svoju potporu ukrajinskim tijelima kako bi se olakšala istraga i kazneni progon najtežih međunarodnih kaznenih djela.
- b) dodatno poboljša suradnju s Europolom, Eurojustom i CEPOL-om radi pružanja osposobljavanja i izravne potpore istragama i kaznenom progonu najtežih međunarodnih kaznenih djela u Ukrajini.

VIII. Vijeće poziva relevantne institucije Europske unije da:

- a) nastave i dodatno poboljšaju pružanje pomoći Ukrajini na učinkovit način.
- b) nastave s pružanjem potpore državama članicama u njihovim nastojanjima da učinkovito prikupljaju dokaze o najtežim međunarodnim kaznenim djelima, istodobno istražujući moguće sinergije i izbjegavajući udvostručivanje.
- c) povećaju napore u suzbijanju dezinformacija i pokušaja falsificiranja povijesti.

IX. Vijeće poziva misiju Ukrajinu da:

pristupi Rimskom statutu.
